

Spectrum maakt deel uit van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv
Amstelplein 34
1096 BC Amsterdam

© 2026 Simon Sebag Montefiore
© 2026 Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Amsterdam

Eerste druk oktober 2026

Oorspronkelijke titel: *The Cauldron*
Oorspronkelijke uitgever: Weidenfeld & Nicolson
Vertaler: Paul Janse
Ontwerp omslag: Paul Pollmann
Omslagbeeld: *The Gate of Metawaley* van David Roberts (1796-1864).
Auteursfoto: Sasha Sebag Montefiore
Opmaak: Crius Group, Hulshout

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

ISBN 978 90 0040161 1
ISBN 978 90 0040162 8 (e-book)
NUR 686

www.spectrumboeken.nl

Voor mijn lieve Santa

INHOUD

Dankwoord	13
Namen	17
Inleiding	19
Proloog: Dageraad in Riyad	34
EERSTE BEDRIJF	
Imperia: sultans, pasja's en proconsuls	
1900-1945	
Deel I: Het Midden-Oosten van Abdulaziz 1900-1911	41
De laatste grote sultan en zijn rijk	43
Steekspel van imperia	56
Inmenging van Duitsland	64
De revoluties: Teheran en Constantinopel	70
Deel II: Heilige Wereldoorlog 1911-1917	83
Oorlogen op de Balkan	85
Ottomaans offensief	92
Britse veroveringen	104
Deel III: De mandaatgebieden 1917-1922	115
Gewin voor de grote mogendheden; etnische scheidslijnen	117
Het spel der koningen	134
Deel IV: Scheppers van naties 1922-1936	147
Vader der Turken	149
Sjah der Iraniërs	153
De Rifoorlog en de Syrische Revolutie	158

Deel v: De Tweede Wereldoorlog: de slag om het Midden-Oosten 1936-1945	171
Fascisten en democraten	173
De Arabisch-Palestijnse opstand	180
De Frans-Engelse Oorlog	189
TWEEDE BEDRIJF	
Onafhankelijke staten: presidenten, koningen en imams 1945-2026	
Deel vi: Nieuwe naties 1945-1948	203
Twee crises: Iran en Palestina	205
Arabische en Israëlsche paladijnen	212
Deel vii: <i>An-Nasiriyyah</i>: de dagen van Nasser 1948-1960	221
Na Palestina	223
Nationalisten, Koude Oorlogstrijders en geheim agenten	232
Nasser ontketend	256
Deel viii: De ommekeer: de crisis van het panarabisme 1960-1967	269
De slag om Algiers	271
Nassers ondergang	284
Deel ix: De Grote Beschaving: de opkomst van de sjah 1967-1978	293
De zegen: het wonder van Israël en de nieuwe Arabische radicalen	295
Oliekoningen: macht en boetedoening	312
De kampenoorlog, de hoteloorlog, de bergoorlog: Libanon	334
Deel x: Al-Sahwa Al-Islamiyya: de imam en het islamistisch ontwaken 1978-1988	345
Khomeini en Saddam: Perzische 'lafaards' versus Arabische 'kamelenhoeders'	347
Het beleg en de opstand	367
Deel xi: De Amerikanen 1988-2004	381
Saddams nieuwe oorlog	383
De handdruk: een nieuw tijdperk	395
De 9/11-oorlogen	409

Deel xii: De Arabische lente 2005-2012	431
Staten binnen staten	433
Prinsjes en revoluties	444
 Deel xiii: Het rijk van de zes legers: de sjiitische halvemaan van Iran 2012-2023	455
Van lente naar winter: contrarevolutie	457
Het kalifaat	460
De kroonprins	470
 Deel xiv: De 7 oktoberoorlogen 2023-2026	479
De slachting in Soedan	481
De vloed	487
De oorlogen van de leeuwen, de bloedbaden in Iran en de Derde Golfoorlog	495
 Slotwoord	507
Kaarten	528
Selectieve bibliografie	549
Register	565
Over de auteur	607

DANKWOORD

Het uitgangspunt van dit boek is eenvoudig – een geschiedenis schrijven van het gehele Midden-Oosten van Marokko tot Iran sinds 1900 – maar het is allesbehalve eenvoudig om dat goed te doen. Ik heb de eer en het geluk gehad om hulp te krijgen van een panopticum aan scherpe geesten met grote deskundigheid op hun vakgebied die zo vriendelijk zijn geweest om mijn werk te corrigeren en te verbeteren. In een aantal gevallen zijn ze ook getuige geweest van belangrijke gebeurtenissen en hebben ze hun herinneringen daaraan met mij gedeeld. Ook heb ik het voorrecht gehad een aantal van de hoofdrolspelers die in dit boek verschijnen te hebben gekend of ontmoet, wat me de mogelijkheid heeft gegeven mijn eigen indrukken van hen erin op te nemen.

Ik dank ten eerste mijn vriend André Azoulay, senior adviseur van de koningen Hassan II en Mohammed VI van Marokko, voor zijn aanmoediging en inspiratie. Onze beider families zijn afkomstig uit Essaouira. Maar bovenal wil ik graag diegenen bedanken die hun tijd en expertise zo onbaatzuchtig hebben besteed aan het lezen en corrigeren van het boek.

Over de gehele regio: Eugene Rogan, hoogleraar nieuwe geschiedenis van het Midden-Oosten, Universiteit van Oxford.

Over Palestina, vredesonderhandelingen en PLO-beleid: Hussein Agha, Palestijns vredesonderhandelaar sinds meer dan dertig jaar en senior associate fellow van St Antony's College, Oxford.

Over Iran: Ali Ansari, hoogleraar nieuwe geschiedenis van het Midden-Oosten aan de Universiteit van St Andrews.

Over Irak: Ali Allawi, voormalig vicepremier van Irak en voormalig gast-docent aan Harvard, Princeton en Oxford.

Over de Koerden en Koerdistan: Ranj Alaaldin, gasthoogleraar aan het Brookings Institution in Doha, associate fellow aan de Oxford Research Group en associate fellow aan het International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence van King's College London, en Yaviv Voller, senior lector politiek van het Midden-Oosten, Universiteit van Kent.

Over Egypte en Koeweit, en ook voor haar vertalingen van Arabische poëzie: Rawah Badrawi.

Over Marokko, de Maghreb en de gehele regio: Amira Bennison, hoogleraar geschiedenis en cultuur van de Maghreb aan de Faculty of Asian and Middle Eastern Studies, Universiteit van Cambridge. Ook: Zineb Riboua, onderzoeker aan het Center for Peace and Security in the Middle East van het Hudson Institute.

Over Jemen: Marieke Brandt, senior onderzoeker aan het Institut für Sozialanthropologie van de Österreichische Akademie der Wissenschaften in Wenen.

Over het Ottomaanse sultanaat: Ryan Gingeras, hoogleraar aan de Naval Postgraduate School in Californië.

Over Soedan: Habab Idriss Ahmed.

Over de moderne VS: Jon Finer, assistent-veiligheidsadviseur van de VS, 2021-2025.

Over zionisme en Israël: Oren Kessler.

Over Palestijnse burgers van Israël: Safa Aburabia.

Over de Republiek Turkije en de Armeniërs: Umit Kurt.

Over Libanon: Nadim Shehadi, directeur van de New York Headquarters & Academic Center van de Lebanese American University en associate fellow van Chatham House.

Over Syrië: Kareem Shaheen, redacteur Midden-Oosten bij *New Lines Magazine*.

Dank ook aan dr. Nadia Zaki voor haar vertaling van al-Hajjaj. Over de politiek van Islamitische Staat, Al Qaida en al-Nusra: veel dank aan Kévin Jackson. Dank ook aan Samer Sinijlawi. En dank aan de geweldige Tim Mackintosh Smith voor zijn vertalingen van Arabische poëzie.

Voor hulp met Koerdische kwesties, Nadhim Zahawi en James Price. Dank aan Robert Hardman, Lord Roberts of Belgravia en Jonathan Foreman voor onschatbare inzichten over een breed panorama.

Ik wil graag mijn Amerikaanse uitgevers Jordan Pavlin, directeur van Alfred A. Knopf, Edward Kastenmeier, vicevoorzitter en directeur van Doubleday Books, en Margot Lee speciaal bedanken voor hun wijze, fijngevoelige en zorgvuldige redactie van dit boek met zijn gevoelige inhoud. Ook veel dank aan Kathy Zuckerman, mijn excellente publiciteitsagenten bij Knopf, met wie ik aan vele boeken gewerkt heb, en aan Angela Rose-West. In het VK dank ik Jenny Lord, mijn voortreffelijke redacteur en uitgever bij Weidenfeld & Nicolson voor de onberispelijke publicatie van al mijn boeken.

Dank ook aan het team daar, met name aan Tom Noble, hoofd marketing, en Elizabeth Allen, hoofd promotie en pr-agent voor veel van mijn boeken, en redacteurs Lily McIlwain en Nina Sandelson. Dank je, Peter James, padisja onder de redacteurs, die vrijwel al mijn boeken heeft geredigeerd en verbeterd, ook al bezorgen ze hem migraine. Ook ben ik enorm veel dank verschuldigd aan het team van Weidenfeld, aangevoerd door de geweldige Jo Roberts-Miller, die het redactiewerk aan *The World* heeft overleefd; de briljante Victoria Millar, die dit manuscript heeft begeleid van drukproef tot publicatie, altijd met temperamentvolle charme en een scherp oog voor detail en goede smaak, en Hannah Cox die het boek heeft begeleid in de productiefase. Dank aan Steve Marking voor het Engelse omslagontwerp, Ariel Harari voor het Amerikaanse omslagontwerp, Helen Ewing die verantwoordelijk was voor de kaarten; en aan Marian Aird, die de index heeft samengesteld; aan Rawah Badrawi voor de meeste vertalingen uit het Arabisch; en aan dr. Nadia Zaki voor al-Hajjaj.

Vele buitengewone mensen hebben me geholpen dit moeilijke, maar opwindende boek te schrijven. Alle dwaasheden en fouten zijn van mij.

Tot slot, en als allerbelangrijkste: familie is een belangrijk thema in dit boek, en mijn eigen familie heeft raakpunten met de dynastieën die het Midden-Oosten hebben bestuurd. Mijn voorvader Moses Montefiore ontmoette Muhammad Ali de Grote, heerser over Egypte, voor het eerst toen hij in 1827 de Levant bezocht. Toen Muhammad Ali's zoon Said kort daarna Londen bezocht, logeerde hij enkele weken bij Montefiore in diens huis aan Park Lane. Later schonk hij hem een groot, kunstig zilveren sieraad, dat nu in het Victoria and Albert Museum te zien is. In 1840 werden veel Joden in Damascus van moord beschuldigd. Het betrof 'bloedsmaad', een middeleeuwse samenzweringstheorie volgens welke Joden in de bereiding van matzes voor het Pesachfeest het bloed van christelijke kinderen gebruikten. In de islamitische wereld kwam dat zelden voor, maar nu werden er zelfs Joodse kinderen gemarteld. Damascus werd toen bestuurd door Muhammad Ali, en Montefiore reisde naar Caïro om te helpen bij de bevrijding van de Joden van Damascus. Vervolgens reisde hij naar Constantinopel, waar hij de jonge Ottomaanse sultan Abdulmecid I overhaalde om een *firman* uit te vaardigen waarin bloedsmaad werd verboden. In de jaren 1860 werden Joden in Marokko geconfronteerd met anti-Joods geweld. Montefiore sprak de Marokkaanse sultan Mohammed IV daarop aan, waarop die de gemeenschap door middel van een decreet beschermde. De dynastieën van Muhammad Ali, de Ottomanen en de alawieten spelen een belangrijke rol in *De oorsprong*.